

פרשיית השבוע

הגזין להגות והסברה יהודית

חיי-שרה

תשפ"ג

גיליון מס'

613



על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

גם רבקה, שופעת חסד וטוב לזולת. כשהיא מתבקשת ע"י עבד אברהם להוריק לה מעט מים מכדה, בעיניה הפקוחות לצרכי האחר, היא מציעה עזרה גם להשקאת הגמלים - "גם לגמליך אשאב".

רבקה הינה בבחינת "זורח השמש", אשר הולכת בדרכה של שרה אמנו ע"ה, הגומלת חסדים טובים ללא הרף.

3.

אבל המסר המרכזי - כך דומה - הוא המסר האמוני שבדבר: "ובא השמש - זורח השמש", איננו רק מסר כללי לדור כולו שהקב"ה מעמיד אפוא מראש את המנהיגים הרוחניים של עם ישראל, עוד טרם הסתלקם של המנהיגים הנוכחיים.

אלא יש כאן גם מסר אישי לאדם: עוד לפני שמסתלקת אמו של יצחק מן העולם - מעמיד הקב"ה את זריחת השמש בדמות אשתו לעתיד. בחינת מה שכתב רש"י: "כל זמן שאמו של אדם קיימת כרוך הוא אצלה; ומשמתה, הוא מתנחם באשתו" (בראשית כד, סז). השמש לא רק כמאירת פנים; אלא גם כמרפאת ומנחמת.

עוד לפני המכה - הקב"ה מקדים לה תרופה. אבינו אב הרחמן מעמיד בפני האדם את התרופה לניסיון עוד טרם יעמוד בפניו.

והבית של החסד והעזרה לזולת, המשך לדרכה

2.

הבה נעיין במדרש מופלא, אולי פחות-ידוע, המופיע בתחילת הפרשה:

... וזרח השמש ובא השמש (קהלת א, ה), אמר רבי אבא בר פהנא וכי אין אני יודעין שזרח השמש ובא השמש, אלא עד שלא ישקיע הקדוש ברוך הוא שמשו של צדיק הוא מזריח שמשו של צדיק חברו, יום שמת רבי עקיבא נולד רבנו, וקראו עליו זרח השמש ובא השמש.

עד שלא ישקיע הקדוש ברוך הוא שמשו של שרה הזריח שמשו של רבקה, בתחלה (בראשית כב, כ): הנה ילדה מלפנה גם הוא בנים, ואחר כך ויהי חיי שרה מאה שנה

(בראשית רבה נח, ב)

זהו למעשה "חיי שרה". שרה אמנם הלכה לעולמה, אבל דרכה ומורשתה לא.

חיייה של רבקה - כלתה לעתיד, והבית אשר תבנה עם בנה יצחק, היא-היא: "חיי שרה", זהו המשך ישיר לדרכה של האמא, שהייתה רוויה ב"תורת חסד על לשונה", כשהייתה מחד מקרבת לחיי תורה, ומאידך עמדה לצד בעלה, אברהם אבינו ע"ה במידת החסד האינסופי לאחרים בהכנסת-אורחים וכדומה.

עוד תרפא השמש

אם הפרשה עוסקת ב"אחרי מות" של שרה אמנו, מדוע היא נקראת "חיי שרה"? << מסר מרפא ומעצים לחיי היום-יום של כולנו

1.

משתאים אנו לדעת את השאלה שמוזכר רש"י תמיד בפרשיות אלו: "למה נסמכה פרשת...".

ולמה באמת נסמכה פרשת "חיי שרה" לפרשת השידוך של הבן יצחק? כלום רק בגלל שזה היה הסדר האקראי של ההתרחשויות?

ושאלת-השאלות: אם הפרשה פותחת בסיפור הספדה וקבורתה בקרית-ארבע היא חברון, פרשת "אחרי מות" - מדוע מכונה הפרשה כ"חיי-שרה" - הלא ההיפך הוא הנכון! פליאנו!

ואלה המשפטים משפט לחיים

” החיים היהודיים הם כמו ניגון שעושה טוב על הלב. צריך רק להטות אוזן ולשמוע את הצעקה של

המילים הכתובות”



הפנקסו של מהנך

דילחות הינוכיות אקטואליות

ניצד "גומלים"?

תהי הדרך האידיאלית לגמול את עצמנו ואת ילדינו מהרגלים לא-טובים: באופן איטי של טיפין-טיפין או באופן נחרץ וחותך?

א. י. פ.

תסמין המוצץ - אולי תקראו לו. אבל הוא בעצם אבן-דרך לחיינו כולם.

תשאלו כל אימא מתחילה איך גומלים פעוט ממוצץ כשזה נכרך בו: הולכים אתו למדורת ל"ג בעומר ומודיעים לו בשפה נעימה: "מוישי המתוק. אנחנו כעת זורקים את המוצץ למדורה". וזהו.

מחר אולי הוא שוב יבקש את המוצץ, מחרתיים הוא לא יישכח אותו, אבל אחר ארבעה הוא כבר יאמר נואש וישלים עם המצב.

אימהות אחרות, טקסיות יותר, נהגו לקנות בלון הליום בצורת מוצץ, לקשור אליו את המוצץ, ולהודיע לילד תוך-כדי נטישתם: "זהו. אנחנו זורקים את המוצץ לשמיים. אין יותר מוצץ".

ככה, בצורה חד-משמעית. ברורה.

בלי קצת או כמעט.

כפי שכבר הקדמנו, המסר הפשוט הזה הוא מסר חשוב מאוד לעבודת-השם - לדרך ההתמודדות שלנו עם אתגרים רוחניים - ובכלל - בחייו.



הנה דברים שכתב, בלשונו החדה כתער, הגאון הגדול רבי ברוך-מרדכי אורחי שליט"א - ראש ישיבות "עטרת ישראל" בירושלים:

"עיקר הקושי בעקירת מידה, אינה משום עצם המידה שהוא נתון בה, אלא בעיקר משום ההרגל

שהוא נתון ושבו אצלו.

"הקושי הוא, איפוא, לצאת מן הרגילות, שהפכה את המידה רעה ל"טבע שני" שלו. חייבים, איפוא, לעקור את הרגילות, את הטבע-שני. ליצור אצלו, קודם-כל, מצב של אובייקטיביות של ישרות.

"לא שמעתי מעולם שיפסיק מאן - דהו לעשן קמעא קמעא. למה?! לא שמעתי מעולם שהתחיל מאן - דהו לקום מוקדם משנתו, קמעא קמעא. למה?! אדרבא, מחנכים מעידים, כי כשהשעה היעודה לתפילה הינה מאוחרת יותר, מספר המשתתפים מועט יותר. למה!?"

"משום שכשהשעה היעודה מאוחרת יותר, קיימת שעה נוספת להתרגלות בשנתו...

"בד-בבד עם עצם ההכרה כי עליו למנוע עצמו מן העישון, אבל אם עושה זאת "לאט לאט" אין הוא אלא ממשיך "לביית" את הרגלו. כי בעצם הרי הוא כאילו אומר אל עצמו: "הרגלי אנו מרשה לי אלא לאט-לאט..."



מציאות החיים - תעיד.

תנסו 'לגמול' ילד משתייה מתוקה של 'פטל' במהלך השבוע (כשהשיניים של הילד כבר מאותתות שהמצב לא תקין - ההורים מתחילים לחשוב על זה), ותראו שאם תעשו זאת בצורה איטית, של טיפין-טיפין, זה פשוט לא יעבוד. זה רק כמו משחקי 'פינג-פונג', והילד כל העת ינסה לחזור לסורו. זה לא יחזיק לאורך-זמן.

הדרך היעילה והמועילה הינה אחת: להודיע לילד שאין יותר 'פטל' במהלך השבוע. רק מים. נכון, בתחילה יירקע ברגליים בזעם, אולי אם יילל הרבה, אבל בסוף, ירצה או לא ירצה, הוא יתרגל לשתות מים.

הדרך לגמול, כאמור, היא בצורה נחרצת, חותכת. בצורה שתסביר לילד שזהו. נפרדנו מההרגל המגונה. אם נפסח על שני הסעיפים - לא נשיג דבר במבחן התוצאה.



תלמודא

מושג תלמודי אחד

'היציים' לאורך-זמן

בשבוע שעבר הבאנו דבריה המשנה לקמן (כה, ב) למדנו: "מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובסקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד.. ר' יוסי אומר: אע"פ שהבור קודמת לאילן לא יקוף. שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו".

והרחבנו בדעת רבי יוסי לפיה בפעולה שמערערת מידית את כותלי בור השני הרי 'גירי דיליה' אסור. ובפשטות נראה שרבי יוסי לומד כי שורש דין 'גירי דיליה' הוא כ'אשו משום היצי' (כדעת רבי יוחנן במסכת בבא קמא כב, א) והיינו שפעולה ישירה של נזק, הריהי בגדר 'אדם המזיק' (וראה רמב"ם שכתב שהריהו כזורק היציים לשדה חבירו). אולם כאשר אדם נוטע בתוך שלו ולעיתים השורשים ישתרשו גם לשטח חבירו, כאן תקף הכלל של "זה נוטע בתוך שלו", כי הנזק הוא עתידי ורחוק, ואינו שייך למעשה האדם כלל.

אולם חכמים במשנה סבורים שהדבר אסור, וכי גם פעולה כזאת נחשבת ל'אשו משום היצי', ואמנם אין כאן נזק עכשווי, אולם הרי זו כחיצו שנועים באוויר - מכוחו שלו - לאורך זמן. פעולה ארוכה מתמשכת. ודימינו זאת ל"זרע" בשבת שבצעם הפעולה נכללת ההשתרשות העתידית. ומצאתי השבוע שבאגלי טל (זרע, כ"ד, ט') ניסה להקיש ביניהם, אולם דחה זאת.

ושורש העניין נראה לפי מה שמצינו לקמן (כו, ו) בסוגיית גיציים שעפים ע"י הרוח ומזיקים. שדעה אחת מדמה זאת ל"זורה ורוח מסייעתו" שחייב, ואילו הדעה השנייה בסורה שאין לדמות בין מלאכת שבת לזניקין. ונראה כי הסבר העניין הוא לפי מה שמצינו בספר 'משמרת חיים' שהקשה מהו ההבדל בין מלאכות שבת שב'זה אינו וזה אינו יכול' פטורים, ואילו בנזיקין בהיזק משותף חייבים. והסביר שבשבת **עצם מעשה המלאכה** מחייב - וכל שהיא חצויה, לא זה אסרה תורה. אולם בנזיקין המחייב זו **התוצאה - ההיזק של השני**, והגם ששניהם היו שותפים, שניהם יהיו חייבים.

אגב, יש להטעים זאת לאור מה שמצינו בצפנת פענח שהקשה על האמור במכות (ח, א) לגבי רב הרודה בתלמידו שחייב בגלות אם הכה יותר על המידה, שלכאורה 'טעה בדבר מצווה' הוא ופטור (שבת קלג). ויישב שלא שייך לפטור ב'טעה בדבר מצווה' אלא בבין אדם למקום שאזי הקב"ה כביכול מוחל על כך. אולם בבין אדם לחבירו, סו"ס השני ניזוק וחבול, וגם אם טעה אין זה משנה את המציאות, ועצם הנזק של האחר מחייבו בגלות.

ונראה להסביר שזהו שורש הנדון גם כאן:

לגבי מלאכת שבת אני דן עצם הפעולה, וכאן התורה קבעה כי "רוח מסייעתו" זו המשך ישיר לעצם הפעולה הראשונית של האדם ומשתייכת אליו. אולם כאשר יש שלב ב': היזק של השני כאן ייתכן והרוח נחשבת כמפסיקה ביניהם. וההיזק של השני אינו מספיק ישיר - בחינת 'היצי' ביחס לפעולה הראשונית לחייב עליו כמזיק רגיל.

והבן.



אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

התברר כי הנושא אכן העסיק אותה מאוד, והיא אכן החלה לספר על בנה ועל הישיבה שבה לומד וכו' במשך דקות ארוכות, כשברקע הציפייה שהבן מהספרייה כבר יחזור כי הזמן לא עוצר מלכת.

הרעיון שלי עבד והיא הפסיקה להציץ בשעון כל מספר רגעים, כשהשיחה הערנית - והחשובה - בה שקענו, הסיחה את דעתה.

ואז היא תוהה ספונטנית: האם יש לי הצעה עבורו שבגללה אני שואלת עליו.

לאלתר הצעתי את בת השכנים שלנו.

היא הודתה לי ואמרה שהם ייבדקו את ההצעה.

באותו רגע הגיע בני מן הספרייה.

נסענו הביתה.

בבית שאלתי את בני מדוע התעכב. הוא השיב שאיננו יודע - "פשוט לא הצלחתי למצוא ספר מעניין שיענה על מבוקשי", הטעים בפשטות.

ואם שאלתם - אז כבר למחרת השכנים החזירו תשובה חיובית וגם המשפחה של הנוסעת החזירו תשובה חיובית. השידוך התקדם במהירות, ברוך ה' ונסגר למזל-טוב.

כשהשדכן הוא לא אחר מאשר בני שהתעכב בספרייה....

גם לבן ובתואל ידעו והרגישו כי השידוך - משמיי: "מה' יצא הדבר!" - הם חורצים (בראשית ט, נ). מי שחי עם הקב"ה על כל צעד ושעל ומשוחח איתו כשמו לו וגם כשטוב לו במהלך היום - בוודאי מרגיש זאת.

שידוך, כמו שידוך, לעיתים רבות לא עובד 'לפי הספר'. נפלאות דרכי השם: גיחה קלה ל'סופר' שכונתי ומפגש עם מכרה לצד התעככות חריגה של הילד 'תולעת-הספרים' - הופכים את השידוך למפתיע ושמימי בעליל.

...



(מתוך הספר החדש: "בוודאי גם שם" - 70

סיפורי השגחה אישיים ומפתיעים כסערות

החיים מאת הסופר הצפתי הרב אברהם

ישראל פרידמן. לרכישה ולפרטים, פלא':

0504116867

חולפות 5 דקות, ואפילו 10-15 דקות תמימות - ובני לא יוצא..

היא התחילה לשאול בקוצר-רוח מתי כבר הוא יבוא. אני מצדי חשבתי למצוא חנייה ולסור לראות מדוע הוא מתעכב כל-כך הפעם, בניגוד להרגלו, אך לא הייתה שום חנייה פנויה בסביבה.

בינתיים, ילדיה הקטנים שבבית מתחילים להתקשר ולשאול בחוסר-סבלנות מדוע היא בוששת מלבוא.. והיא - יחד איתם - מנסה להבין מה קורה.

ואז, במחשבה של רגע, הקב"ה חונן הדעת נתן בדעתי רעיון לשוחח איתה על בנה הבכור (נושא ששיערת שמעסיק אותה) ולשאול למעשיו: היכן לומד? האם הם כבר 'שומעים' עבורו הצעות שידוכין?

הילד השדכן

חולפות 10-15 דקות והילד - כמה מפתיע - לא ש.נ. ואז, בלית ברירה, פתחתי בשיחה סתמית אודות הנן שלה. בסוף יצא מזה טוב << "מהשם יצא הדבר"

"לפני מספר שנים בני ביקש ממני לקחת אותו לספרייה הציבורית על-מנת שיוכל להחליף שם ספרי קריאה", מספרת הגב' ש. ה. מבית-שמש. "בני אהב מאוד לקרוא והיה זריז מאד בבחירת ספרים חדשים, בכל החלפה".

באותו יום כשנסענו אל הספרייה, עברנו בדרך ליד אחד הסופרים. גם הספרייה וגם הסופר נמצאים בשכונה אחרת מהשכונה בה אנו גרים.

בהשגחה פרטית נזכרתי בפריט מסוים שרציתי לקנות, ועצרתי כדי לרכוש את הפריט.

בתוך הסופר פגשתי מכרה שגרה בשכונתי, אותה, אגב, כבר לא פגשתי זמן-מה.

היא שאלה אותי אם הגעתי לסופר ברכבי וביקשה לחזור עימי לשכונתנו. עניתי לה שאכן הגעתי ברכבי ושהיא יכולה לחזור איתי, אלא שבני נמצא ברכב ומעוניין שאקח אותו לספרייה הסמוכה כדי להחליף ספרים. הסברתי לה שבני בוחר בזריזות ספרים ונצטרך להמתין לו ברכב אך דקות בודדות עד שיסיים את מלאכתו.

היא הצטרפה לנסיעה ויצאנו לדרך. הורדתי את בני ליד הספרייה והמתנו לו - היא ואני.

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את

הגיליון למייל ללא תמורה בשליחת דוא"ל

לכתובת: abyisrael@gmail.com

הלימון שהפך ללימונדה

בבחירות האחרונות הציבור הפך שק-חבטות של הממשלה. ולא, לא מדובר רק על הציבור שומר-המצוות. גם כלל הציבור הישראלי ספג גזירות כלכליות מכבידות ולגמרי לא-נעימות.

עכשיו לכאורה עשויה לקום ממשלה חדשה שרוממות החמלה בגרונום של חלק מבכיריה, וזה כנראה עשוי להשפיע על הקו שלה.

במבט מתבונן, יש כאן גם מסר מופלא ומוחשי מאין-כמוהו - לחיינו.

כולנו יודעים לדקלם מסרי אמונה נוסח: "מעז ייצא מתוק". הוי-אומר: הסיפור שהתחיל במר הסתיים במתוק. ולא זו בלבד: אלא שהמר עצמו היה הדרך לחוות - לבסוף - את המתוק. כמו סיפור המגילה המגלה כי הרוע והכואב הוא-הוא שהיה האמצעי לטוב ולריפוי הסופי.

סיפור הממשלה האחרונה הוא למעשה דוגמא מוחשית וחריפה לכך. דומה היה כי העולם נחרב, אבל דווקא המציאות העגמומית הזמנית אפשרה לגורמים

הרלוונטיים דהיום לפתוח ראש ולהבין שהגיע הזמן להפסיק לפחד מ'מה יאמרו' ולחשוב בגדול.

המציאות בה מליארדים נשפכים ואין פוצה פה, אפשרה לבאים בתור לקבל סכומים מופלגים - אך צנועים הרבה יותר מקודמיהם.

וכשיהיו כאלו שיסנטו: "סחטנים", יזכירו להם מה היה רק אתמול.

כל מה שראינו בקדנציה היה מר, שהוא בעצמו הופך למתוק. שכן מבלעדיו היינו - אולי מתוך רגשי נחיתות מסורתיים - נבעתים לבקש את הסכומים אותם אנחנו דורשים היום עבור הצרכים הקיומיים והערכיים של הציבור היהודי שומר המסורת. אבל המצב מאפשר לנו להציב מראה בפני האופוזיציה הדיום, והם יובכו כשישמיעו טענות כנות כביכול.

לעיתים אנחנו מוצאים עצמנו בתחנות-ביניים שנראות בעין בשרית כחורבן. אבל בהמשך, כאשר נראה את התמונה המלאה, נבין אפוא, כי החורבן היה בעצם הכשר לבנייה. ובלעדיו לא היה אפשר.

לא תמיד אנחנו רואים את הפאזל המלא, אבל תמיד כדאי לזכור שמחולל הבריאה עושה הכל בצורה מחושבת והטובה ביותר בשבילנו.

הלימון בעצמו יהפוך מחר ללימונדה.

בס"ד בשורה למאות רוכשי הספר 'דָרְכּוֹ' בצפת:

מהיום, יש מה לומר בשולחן שבת!

יְהִי אֹר: עם תחילת ספר בראשית, הסופר הצפתי הרב אברהם י. פרידמן מזמין אתכם למסע מלא עומק, לב והשראה על חיינו לאור הפרשה, בספר החדש 'פרשת דָרְכּוֹ'!

הספר החדש מלווה באזורים מושכי-עין מפרי מחולו של אמן האיור רפאל דרוק



300-כ עמודים!

מחיר השקה: 30 ₪ בלבד
המהדורה מוגבלת!

עדיין ניתן להשיג את הספר 'דָרְכּוֹ'!

ניתן להשיג במכון 'בלבבי' - יהדות מלב אל לב
פלא': 0504116867 (מתקבלות הזמנות מרוכזות)